

УДК 330.332

В. А. Голян,
 д. е. н., професор, директор, Громадська організація
 "Європейський аналітичний центр", м. Київ
 ORCID ID: 0000-0002-2502-4573
 Ю. Б. Заставний,
 аспірант, Луцький національний технічний університет
 ORCID ID: 0000-0002-9033-8018

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.4.27

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: СПЕЦИФІКА ОРГАНІЧНИХ ВИРОБНИЦТВ

V. Golyan,
 Doctor of Economic Sciences, Professor, Director, Public Organization "European Analytical Centre", Kyiv
 Y. Zastavnyy,
 postgraduate student, Lutsk National Technical University

FINANCIAL AND ECONOMIC SUPPORT FOR AGRICULTURE: SPECIFICS OF ORGANIC PRODUCTION

У статті розкриваються сутнісні ознаки фінансово-економічної підтримки сільського господарства в умовах поглиблення децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування. Встановлено, що фінансово-економічна підтримка сільськогосподарського виробництва має поєднувати як фінансові інструменти, так і методи організаційного та консультативного забезпечення процесів розвитку суб'єктів аграрного підприємництва, що дасть можливість більш ефективно використати ресурси публічних фінансових фондів для розширеного відтворення ресурсно-виробничого потенціалу сільського господарства. На основі аналізу динаміки видатків Зведеного бюджету України за 2007—2018 рр. на підтримку сільського господарства визначено, що незважаючи на зростання номінальної величини обсягів фінансування потреб сільського господарства, реального збільшення асигнувань на підтримку сільськогосподарських товаровиробників не відбулося. Встановлено, що суми видатків місцевих бюджетів на сільське господарство в умовах поглиблення децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування зростають уповільненими темпами, що не дає можливості забезпечити результативне відродження стратегічно важливих для територіальних громад видів сільськогосподарського виробництва. Обґрунтовано, що пріоритетним напрямом фінансування видатків місцевих бюджетів на сільське господарство має стати бюджетна підтримка виробників органічної сільськогосподарської сировини та переробно-харчових виробництв, які забезпечують виробництво екологічно безпечних харчових продуктів. Встановлено, що збільшення обсягів бюджетного фінансування виробників органічної сільськогосподарської продукції дасть можливість отримати конкурентні переваги навіть за умови дефіциту родючих орних земель та відсутності цілісних земельних масивів. Доведено, що найвищого рівня результативності підтримка місцевими бюджетами виробників органічної сільськогосподарської продукції досягне за умови, коли органи місцевого самоврядування будуть забезпечувати інтеграцію суб'єктів органічного землеробства та скотарства з переробно-харчовими виробництвами, які здійснюють переробку органічної сільськогосподарської сировини, на основі угод публічно-приватного партнерства. Визначено, що ефективна бюджетна підтримка проектів введення додаткових потужностей органічного сільськогосподарського виробництва дасть можливість зміцнити сектор малого та середнього аграрного підприємництва і сформує передумови для підвищення рівня господарської самодостатності сільських територіальних громад.

The article reveals the essential features of financial and economic support for agriculture in the conditions of deepening decentralization of power and local government reform. It is established that financial and economic support for agricultural production should combine both financial instruments and methods of organizational and advisory support for the development of agricultural business entities, which will make it possible to more effectively use the resources of public financial funds for expanded reproduction of the resource and production potential of agriculture. Based on the analysis of the dynamics of expenditures of the Consolidated budget of Ukraine for 2007-2018 for support of agriculture, it was determined that despite the increase in the nominal amount of funding for agricultural needs, there

was no real increase in allocations for support of agricultural producers. It is established that the amount of local budget expenditures on agriculture in the context of deepening decentralization and reform of local self-government grow at a slower pace, which makes it impossible to ensure the effective revival of strategically important for local communities of agricultural production. It is proved that the priority direction of financing the expenditures of local budgets on agriculture should be budget support for producers of organic agricultural raw materials and food processing production, ensuring the production of environmentally safe food products. It is established that increasing the volume of budget financing for producers of organic agricultural products will make it possible to obtain competitive advantages even in conditions of a shortage of fertile arable land and the lack of complete landmasses. It is proved that the highest level of effectiveness of local budget support for producers of organic agricultural products will be achieved if local governments ensure the integration of organic farming and cattle breeding entities with food processing industries that process organic agricultural raw materials, based on public-private partnership agreements. It is determined that effective budget support for projects to introduce additional capacities of organic agricultural production will make it possible to strengthen the sector of small and medium-sized agricultural entrepreneurship and create prerequisites for increasing the level of economic self-sufficiency of rural territorial communities.

Ключові слова: фінансово-економічна підтримка, місцеві бюджети, аграрне підприємництво, органічна сільськогосподарська продукція, угода публічно-приватного партнерства, органічне землеробство.

Key words: financial and economic support, local budgets, agricultural entrepreneurship, organic agricultural products, public and private partnership agreement, organic farming.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сільське господарство відзначається прийнятним рівнем капіталізації та конкурентоспроможності за умови наявності ефективної системи фінансово-економічної підтримки, яка охоплює як прямі, так і непрямі методи. Базовим елементом такої підтримки виступає сукупність інструментів державної фінансової підтримки виробників сільськогосподарської продукції у формі дотацій та іншого роду виплат, які дають можливість усунути рецидиви хронічної збитковості окремих видів сільськогосподарських виробництв, які водночас відіграють вагомую роль у забезпеченні комплексності ведення сільського господарства та ефективного використанні агроресурсного потенціалу. Особливої ваги в останні роки набуває вирішення проблеми фінансово-економічної підтримки органічних сільськогосподарських виробництв (органічне землеробство, органічне скотарство, екологічно чисті переробно-харчові виробництва, які працюють на основі використання органічної сільськогосподарської сировини), оскільки саме органічна сільськогосподарська продукція може забезпечити українським товаровиробникам конкурентні переваги на окремих сегментах світового ринку продовольства. Доцільною є саме фінансово-економічна підтримка, а не суто фінансова. Тобто використання відповідних фінансових методів та інструментів підтримки

виробників органічної сільськогосподарської продукції має доповнюватися комплексом заходів, які надають належне організаційне та консультативне супроводження впровадженню сучасних методів і технологій виробництва органічної сільськогосподарської сировини та екологізації функціонування переробно-харчових виробництв. Важливого значення набуває також надання необхідної інформації виробникам органічної сільськогосподарської продукції про наявність відповідних державних фінансових преференцій для виробників цієї продукції у відповідності з передовою практикою стимулювання введення додаткових потужностей по виробництву продукції, яка за своїми характеристиками відповідає європейським стандартам та регламентам якості і безпечності продукції продовольства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сільське господарство в нашій країні відіграє роль чи не основної структуроутворюючої ланки національної економіки, особливо в останні роки, коли господарський комплекс охопили процеси деіндустріалізації і Україна перетворюється з індустріально-аграрної в аграрно-індустріальну державу. Такі тренди детермінують і спектр методів фінансово-економічної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, щоб максимальною мірою забезпечити ефективне використання агроресурсного потенціалу. У вітчизняній науковій літературі має місце значне розмаїття підходів

щодо вибору форм, методів та інструментів фінансово-економічної підтримки виробників сільськогосподарської продукції, особливо органічної.

С. Онисько та М. Кіц переконані, що державна підтримка й фінансування сільського господарства повинні орієнтуватися на виконання таких завдань: 1) соціальний розвиток села (створення умов для сталого розвитку сільських територій, поліпшення житлових умов, підвищення рівня газифікації будинків, організація соціальної та інженерної інфраструктури); 2) стимулювання збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечення прискореного розвитку пріоритетних галузей сільського господарства, зростання частки племінної худоби та площ, які засівають елітним насінням, до науково обґрунтованих норм, вирівнювання диспропорцій у агропродовольчому секторі через підтримку виробництв, що мають потенційні ринкові переваги; 3) розвиток конкуренції на сільськогосподарському ринку, вжиття заходів зі сприяння виходу підприємств АПК регіону на продовольчі ринки інших регіонів; 4) розвиток виробничої інфраструктури агропромислового комплексу з метою підвищення ефективності міжгалузевих зв'язків; 5) упровадження сучасних технологій в аграрній сфері; 6) посилення фінансової стійкості сільського господарства за рахунок надання субсидій на відшкодування частки витрат на сплату процентів за інвестиційними й короткостроковими кредитами і на страхування посівів сільськогосподарських культур [6]. Підхід С. Онисько та М. Кіц передбачає розгляд фінансово-економічної підтримки сільського господарства як базової детермінанти не лише розширеного відтворення ресурсно-виробничого потенціалу аграрної сфери, а й як необхідної передумови соціально-економічного піднесення села в цілому. Також заслуговує на увагу їх пропозиція щодо того, що фінансово-економічна підтримка сільського господарства має усувати диспропорції в аграрному секторі та забезпечувати максимальне сприяння розвитку найбільш перспективних ланок сільськогосподарського виробництва.

Доцільність поєднання фінансових, зокрема фіскально-бюджетних, інструментів з організаційно-адміністративними обґрунтовують М. Латинін та О. Заскаліна, які різновидами державної підтримки сільського господарства розглядають цінове регулювання, субсидії і дотації на придбання ресурсів, фінансово-кредитну бюджетну підтримку, спеціалізо-

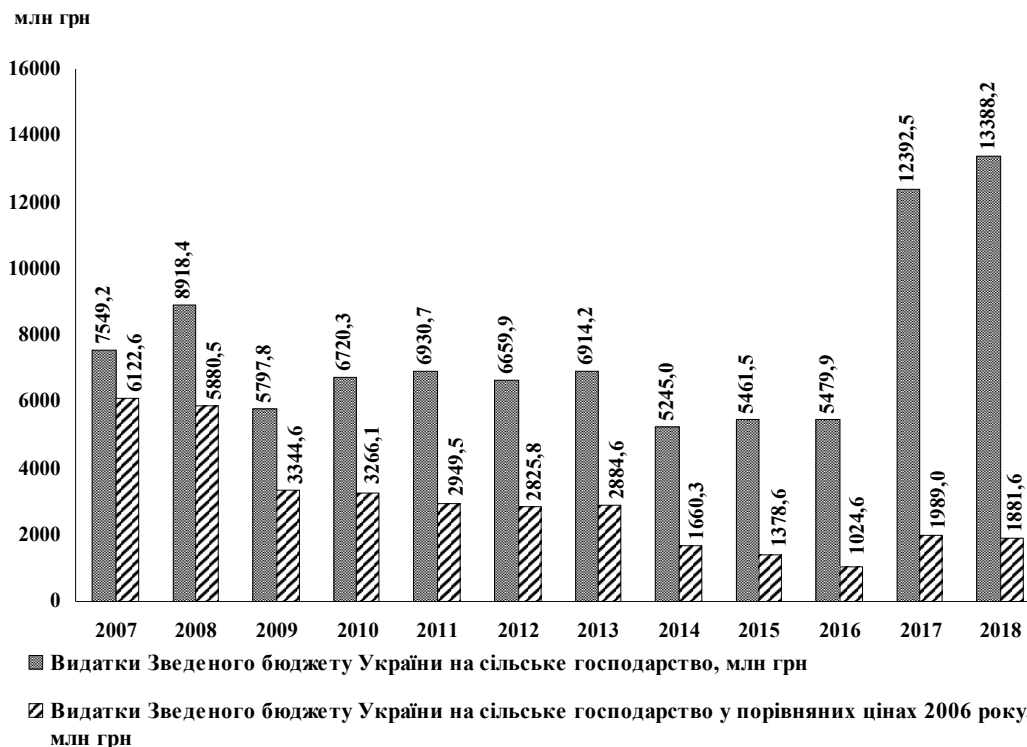
вані державні програми та проекти. Особливу увагу вони приділяють необхідності підтримки малих та середніх форм аграрного підприємства, говорячи про те, що дрібні підприємства досі не спроможні розширювати і модернізувати власне виробництво [4].

Найбільш системно до ідентифікації методів та інструментів фінансово-економічної підтримки сільського господарства з огляду на позитивний іноземний досвід підійшов С. Пономаренко. На його думку, основними фінансовими інструментами підтримки сільськогосподарських товаровиробників виступають: прямі субсидії на закупівлю елітних сортів насіння; експортні субсидії; компенсація втрат від стихійних лих; субсидії на розвиток виробничої інфраструктури; компенсація витрат (частини витрат) виробника у зв'язку з ростом цін на електроенергію, паливно-мастильні матеріали; компенсація витрат (частини витрат) виробникам добрив та засобів захисту рослин; компенсація частини витрат по страхуванню. До інструментів зовнішньої політики він відносить: квотування або ліцензування; сертифікація імпорту; ветеринарні, санітарні, фіто-санітарні норми. Інструментами контролю та моніторингу, на його думку, виступають: контроль за оборотом землі; обстеження ґрунтів; контроль за фінансовим оздоровленням підприємств АПК; моніторинг організації та функціонування мережі оптових товарних бірж і продовольчих ринків; контроль за надходженням і використанням генетично змінених продуктів харчування й компонентів для їхнього виробництва [7]. Запропонована С. Пономаренко структуризація інструментів фінансово-економічної підтримки сільськогосподарських товаровиробників повною мірою підтверджує необхідність поєднання фінансових інструментів підтримки з адміністративними, що забезпечує доповнення стимулів відповідними методами контролю, а це дасть можливість упереджувати прецеденти нераціонального та неефективного використання державної фінансової допомоги.

Незважаючи на багатоманітність підходів до вибору інструментів фінансово-економічної підтримки сільського господарства, які розглядаються в працях вітчизняних вчених, недостатньо обґрунтованими слід вважати непрямі та методи підтримки виробництв, що передбачають виробництво органічної сільськогосподарської сировини та її переробку.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз динаміки бюджетних видатків на підтримку сільського господарства

Рис. 1. Видатки Зведеного бюджету України на сільське господарство

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

та визначення базових орієнтирів фінансово-економічної підтримки сільського господарства з конкретизацією методів та інструментів стимулювання введення додаткових потужностей в органічному сільськогосподарському виробництві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

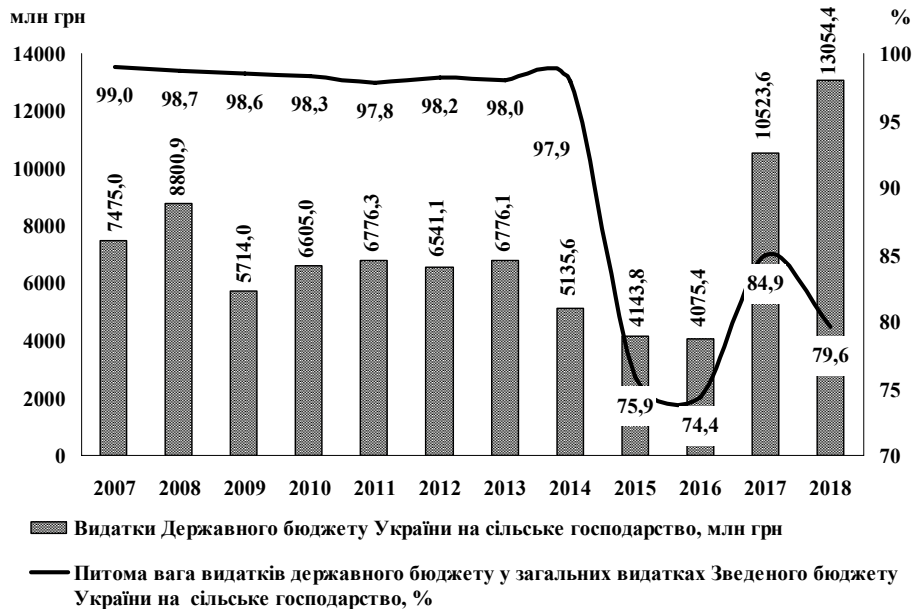
Основу фінансово-економічної підтримки сільського господарства складають видатки публічних фінансових фондів. Саме бюджетне фінансування суб'єктів аграрного підприємництва має закласти необхідні стимули для нарощення потужностей у сільськогосподарському виробництві. Бюджетна підтримка сільського господарства передбачає фінансування видатків Зведеного бюджету України на підтримку окремих видів сільськогосподарського виробництва шляхом застосування як прямих, так і непрямих методів. За період 2007—2018 роки в динаміці видатків Зведеного бюджету України на підтримку сільського господарства у номінальному вираженні висхідний тренд спостерігався лише у 2017—2018 рр. (рис. 1). Зокрема, у 2007 р. на підтримку сільського господарства зі Зведеного бюджету України було спрямовано 7,5 млрд грн, у 2010 р. — 6,7 млрд грн, у 2013 р. — 6,9 млрд грн, у 2016 р. — 5,5 млрд грн, у 2018 р. — 13,4 млрд грн. Номінальне зростан-

ня видатків на підтримку сільського господарства, які були профінансовані зі Зведеного бюджету України, водночас не супроводжувалося реальним зростанням фінансових асигнувань, спрямованих на підтримку сільського господарства. Це підтверджує динаміка видатків Зведеного бюджету України на сільське господарство у порівняних цінах 2006 року.

Сума видатків Зведеного бюджету України на сільське господарство у порівняних цінах 2006 року розраховувалася шляхом ділення номінальної величини видатків на кумулятивний індекс цін виробників, що давало можливість усунути механічний вплив інфляційно-девальваційних коливань. Так, у 2007 р. сума видатків Зведеного бюджету України на сільське господарство у порівняних цінах 2006 р. складала 6,1 млрд грн, у 2010 р. — 3,3 млрд грн, у 2013 р. — 2,8 млрд грн, у 2016 р. — 1,02 млрд грн, у 2018 р. — 1,8 млрд грн. Тобто у 2018 р. порівняно з 2007 р. реальний обсяг видатків Зведеного бюджету України на підтримку сільського господарства скоротився більш ніж у 3 рази, що пов'язано з відсутністю належної індексації суми цих видатків у зв'язку з високими темпами девальвації національної грошової одиниці.

Реальне зменшення фінансової підтримки державою суб'єктів аграрного підприємництва призвело до посилення сировинної спрямованості вітчизняного аграрного експорту і по-

Рис. 2. Видатки Державного бюджету України на сільське господарство

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

глибило перекося в структурі національного АПК. Найбільш проблемні моменти розширеного відтворення ресурсно-виробничого потенціалу сільськогосподарського виробництва, особливо галузі тваринництва, ще більше поглибилися і знизили рівень комплексності використання наявного агроресурсного потенціалу.

У 2007—2014 рр. питома вага державного бюджету в загальних видатках Зведеного бюджету України на підтримку сільськогоспо-

дарського виробництва коливалася в інтервалі 97,8—99,0%. Поглиблення процесів децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування підвищили питому вагу місцевих бюджетів у загальній величині публічних видатків на підтримку сільськогосподарського виробництва, що автоматично означало зменшення частки головного кошторису країни в структурі цих видатків. Зокрема, питома вага державного бюджету у загальних видатках Зведеного бюджету України на сільське господарство у 2015—

Рис. 3. Видатки місцевих бюджетів України на сільське господарство

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

2018 рр. коливалася в інтервалі 74,4—84,9 % (рис. 2).

Враховуючи задекларовані державою пріоритети поглиблення децентралізаційних процесів та створення самодостатніх у фінансовому та господарському відношенні територіальних громад, питома вага місцевих бюджетів у загальних публічних видатках на підтримку сільськогосподарського виробництва має значно зрости, особливо за умови передачі значних площ сільськогосподарських земель державної власності поза межами населених пунктів у власність територіальних громад.

У 2007—2014 рр. у динаміці видатків місцевих бюджетів на сільське господарство не спостерігалася чітко вираженого висхідного тренду, що пов'язано з відсутністю можливостей у бюджетів територіальних громад, особливо громад базового рівня, фінансувати проекти розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва. Зокрема у 2007 р. з місцевих бюджетів на підтримку сільського господарства було профінансовано видатків на суму 74,2 млн грн, у 2010 р. — 115,3 млн грн, у 2014 р. — 109,4 млн грн. У 2015—2018 рр. відбулося значне збільшення видатків на підтримку сільського господарства, профінансованих за рахунок місцевих бюджетів. Зокрема, у 2015 р. величина видатків склала 1,3 млрд грн, у 2017 р. — 1,8 млрд грн, а у 2018 р. — 3,3 млрд грн (рис. 3).

Незважаючи на те, що у 2015—2018 рр. видатки місцевих бюджетів на підтримку сільськогосподарського виробництва порівняно з 2007—2014 рр. виросли на декілька порядків, так і не відбулося якісного покращення підтримки зі сторони територіальних громад проектів нарощення ресурсно-виробничого потенціалу сільськогосподарського виробництва. Саме бюджети територіальних громад, видаткова частина яких має спрямовуватися на покращення структури місцевого агропромислового комплексу, мають фінансувати ті проекти сільськогосподарського виробництва, які великою мірою задовольняють потреби місцевих аграрних ринків, мають найбільші конкурентні переваги на національному та міжнародному ринках, а також дадуть відповідний кумулятивний ефект для розширеного відтворення ресурсно-виробничого потенціалу аграрної сфери локальних територій загалом.

Одним з основних пріоритетів збільшення видатків місцевих бюджетів на підтримку сільського господарства є органічне сільськогосподарське виробництво, зокрема, органічне землеробство, органічне скотарство та пе-

реробно-харчові виробництва, які працюють на основі використання органічної сільськогосподарської сировини [1; 2].

Органічне виробництво — цілісна система господарювання та виробництва харчових продуктів, яка поєднує в собі найкращі практики з огляду на збереження довкілля, рівень біологічного розмаїття, збереження природних ресурсів, застосування високих стандартів виробництва, які відповідають якісним вимогам до продуктів харчування. Зважаючи на потенціал сільського господарства нашої держави, існує невідкладна необхідність використання багаторічного досвіду європейських країн щодо такого екологічно, соціально та економічно доцільного напрямку сільськогосподарської діяльності, як органічне виробництво та його впровадження в нашій країні [5].

Найчастіше під органічним сільським господарством (виробництвом) розуміють, з одного боку, систему обмежень при виробництві, яка забороняє або значно обмежує використання синтетичних комбінованих добрив, пестицидів, регуляторів росту, ГМО, різних харчових добавок тощо або ж систему управління (менеджменту) таким виробництвом, в основі якої є запровадження енерго- та ресурсоощадливих технологій з метою покращення стану довкілля, а з іншого боку, забезпечення потреб споживчого попиту у натуральній, безпечній агропродовольчій продукції [3].

Саме органічне сільськогосподарське виробництво здатне забезпечити підвищений рівень капіталізації сільського господарства навіть за умови відсутності великих земельних масивів, які, як правило, є необхідною передумовою ефективного ведення крупнотоварного сільськогосподарського виробництва.

Як уже зазначалося на рівні територіальних громад одним з основних пріоритетів підтримки сільськогосподарського виробництва є органічне землеробство, органічне скотарство та переробно-харчові виробництва, які працюють на основі використання органічної сільськогосподарської сировини. Місцеве самоврядування, як один з базових елементів сектору публічного управління, має бути зорієнтоване на підтримку виробників органічної продукції. Це особливо є актуальним для сільських територій Поліського та Карпатського економічних районів, де традиційно спостерігається дефіцит орних земель, високою є лісистість території і де мають місце масштабні процеси самозаліснення малопродуктивних сільськогосподарських угідь. Але, незважаючи на такі ускладнені природно-ресурсні умо-

ви ведення продуктивного сільськогосподарського виробництва, бюджетна підтримка виробників органічної сільськогосподарської продукції може сприяти розширеному відтворенню місцевого АПК загалом.

Підтримка виробників органічної продукції органами місцевого самоврядування має відбуватися як шляхом використання прямих, так і непрямих методів. До прямих методів відносяться дотації, компенсації, цільове фінансування. Непрямими методами підтримки у більшій мірі на загальнодержавному рівні виступають податкові пільги, здешевлення процентних ставок за кредитні ресурси, лібералізація митного режиму. На місцевому рівні найвищий рівень ефективності у підтримці виробників органічної сільськогосподарської продукції буде досягнуто, якщо підтримка буде здійснюватися на всіх фазах органічного агропродуктового ланцюга.

Зокрема має надаватися фінансова підтримка застосування екологічнобезпечних технологій (технології ґрунтозахисного землеробства, безполіцевого обробітку ґрунту, сидератних добрив, застосування комплексу меліоративних заходів), щоб мінімізувати втрати сільськогосподарських товаровиробників, які свідомо відмовляються від застосування мінеральних добрив, гербіцидів та пестицидів і тим самим втрачають у врожайності сільськогосподарських культур. Також місцеві територіальні громади мають використовувати відповідні інструменти фінансово-економічної підтримки виробників екологічно чистих харчових продуктів на основі переробки органічної сільськогосподарської сировини.

Важливою проблемою, що потребує вирішення в найближчій перспективі, є переробка вітчизняної органічної продукції. Тому для України необхідним є розвиток відповідної інфраструктури органічного ринку, збільшення кількості сертифікованих переробних підприємств, становлення та гармонізація відповідного законодавства за міжнародними стандартами, державна фінансова підтримка органічних виробників. Ефективний розвиток органічного агровиробництва можливий на основі формування дієвого організаційно-економічного механізму, що реалізується через взаємодію правової, економічної та організаційної складових. Ефективна взаємодія зазначених елементів спрямована на підвищення конкурентоспроможності виробників органічної сільськогосподарської продукції [8].

Не менш важливе значення має також фінансово-економічна підтримка й процесів ре-

лізації органічної сільськогосподарської продукції, зокрема в частині розбудови локальної спеціалізованої логістично-складської інфраструктури зберігання органічної продукції та готових екологічно чистих харчових продуктів. Об'єктом фінансово-економічної підтримки повинна стати також розбудова мережі продавців екологічно чистої продукції, зокрема спеціалізованих торгових точок та базарів.

Поряд з фінансовими інструментами органи місцевого самоврядування мають створювати інституціональні форми взаємодії із суб'єктами аграрного підприємництва, які здійснюють виробництво органічної сільськогосподарської продукції. Виходячи з того, що особисті селянські господарства, які не мають значних площ сільськогосподарських угідь і не можуть на рівних конкурувати із сільськогосподарськими підприємствами, органи місцевого самоврядування повинні надавати цим суб'єктам аграрного підприємництва необхідну консультативну підтримку в частині створення заготівельно-збутових кооперативів, у межах яких більш прискореними темпами можна сформувати ресурсно-виробничі умови для виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

Створення заготівельно-збутових кооперативів забезпечить необхідну концентрацію ресурсів та зусиль для впровадження технологій органічного землеробства та скотарства, зокрема розвитку тваринництва на основі органічної кормової бази. Об'єднані територіальні громади можуть забезпечувати також інтеграцію виробників органічної сільськогосподарської сировини та переробно-харчових виробництв через укладання угод публічно-приватного партнерства як на основі створення нестатутних об'єднань, так і на основі передачі прав тимчасового користування земельними ділянками та об'єктами інфраструктури тваринницької галузі.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

В умовах загострення конкуренції на глобальних ринках сільськогосподарської сировини та продовольства вітчизняне сільськогосподарське виробництво має отримати належну фінансово-економічну підтримку для того, щоб максимальною мірою використати значний агроресурсний потенціал. Фінансово-економічна підтримка сільського господарства є комплексом прямих та непрямих методів фінансування сільськогосподарського виробництва за рахунок джерел державного

та місцевого бюджетів, а також надання необхідного організаційного та консультативного забезпечення суб'єктам аграрного підприємства.

Найвищий рівень ефективності фінансово-економічної підтримки досягається за умови доповнення фінансових інструментів застосуванням сучасних організаційно-правових форм аграрного підприємства, що дасть можливість забезпечити максимально можливий рівень результативності освоєння бюджетних коштів. В умовах поглиблення децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування підвищується актуальність надання фінансово-економічної підтримки суб'єктам аграрного підприємства на місцевому рівні за рахунок бюджетів територіальних громад.

Пріоритетним напрямом фінансової підтримки суб'єктів аграрного підприємства за рахунок місцевих бюджетів мають стати проекти нарощення потужностей у секторі виробництва органічної сільськогосподарської продукції. Саме фінансова підтримка такого роду проектів зміцнить конкурентні переваги дрібних та середніх товаровиробників на аграрних ринках і створить ресурсну базу для виробництва екологічно безпечних харчових продуктів.

Література:

1. Андрєєва Н., Козловцева В. Організаційно-економічне забезпечення екологічно чистого виробництва в агропромисловій сфері: форми, методи та інструменти. *Економіст*. 2018. № 9. С. 14—19.
2. Козловцева В.А. Формування сучасного концепту впровадження екологічно чистого виробництва в агропромисловій сфері України. *Агросвіт*. 2018. № 12. С. 88—96.
3. Кутаренко Н.Я. Проблема понятійно-змістового трактування сутності органічного агровиробництва. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки*. 2014. № 27. С. 391—397.
4. Латинін М.А., Заскалкіна О.М. Оцінювання механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2016. № 2 (16). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2016_2_15
5. Носко В.А. Стан і розвиток органічного виробництва в Україні. *Науковий журнал "Біологічні системи: теорія та інновації"*. 2015. № 214. С. 212—216.

6. Онисько С.М., Кіц М.В. Удосконалення організаційно-економічного механізму державної підтримки сільськогосподарських підприємств. *Фінанси України*. 2015. № 4. С. 86—95.

7. Пономаренко С.В. Форми і методи регулювання розвитку сільського господарства: світовий досвід. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2013. № 4 (20). С. 48—52.

8. Христенко Г.М., Герасимів З.М. Організаційно-економічний механізм ефективного розвитку органічного агровиробництва. *Економічний форум*. 2018. № 3. С. 65—71.

References:

1. Andrieieva, N. and Kozlovtseva, V. (2018), "Organizational and economic support of environmentally friendly production in the agro-industrial sphere: forms, methods and tools", *Ekonomist*, vol. 9, pp. 14—19.
  2. Kozlovtseva, V.A. (2018), "Formation of the modern concept of introduction of ecologically clean production in the agro-industrial sphere of Ukraine", *Ahrosvit*, vol. 12, pp. 88—96.
  3. Kutarenko, N.Ya. (2014), "The problem of conceptual and semantic interpretation of the essence of organic agro-production", *Naukovyj visnyk Bukovyns'koho derzhavnoho finansovo-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 27, pp. 391—397.
  4. Latynin, M.A. and Zaskalkina, O.M. (2016), "Evaluation of mechanisms of state regulation of the institutional environment in the agrarian sector of the Ukrainian economy", *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*, vol. 2 (16), available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2016_2_15 (Accessed 25 Jan 2020).
  5. Nosko, V.L. (2015), "The state and development of organic production in Ukraine", *Naukovyj zhurnal "Biologichni systemy: teoriia ta innovatsii"*, vol. 214, pp. 212—216.
  6. Onys'ko, S.M. and Kits, M.V. (2015), "Improvement of the organizational and economic mechanism of state support of agricultural enterprises", *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 86—95.
  7. Ponomarenko, S.V. (2013), "Forms and methods of regulation of agricultural development: world experience", *Naukovyj visnyk ChDIEU*, vol. 4 (20), pp. 48—52.
  8. Khrystenko, H.M. and Herasymiv, Z.M. (2018), "Organizational and economic mechanism of effective development of organic agro-production", *Ekonomichnyj forum*, vol. 3, pp. 65—71.
- Стаття надійшла до редакції 09.02.2020 р.*